

Ders 6
BİLGİ TOPLUMU ve BİLGİ EKONOMİSİ

Prof. Dr. Ertuğrul Murat ÖZGÜR
Ankara Üniversitesi
Coğrafya Bölümü
ozgur@ankara.edu.tr

BİLGİ TOPLUMU ve BİLGİ EKONOMİSİ

1

Bilgi Kavramı

2

İnsanlığın Toplumsal Gelişme Evreleri

3

Bilgi Toplumunun Özellikleri

4

Bilgi Ekonomisi / Yeni Ekonomi

- Bilginin öznesi, insandır ve bilgi, onun kapasiteleri tarafından üretilir.
 - İnsan, dış dünyayla ilişkilerini duyuları aracılığıyla kurar ve aldığı duyuları zihinsel kapasiteleri çerçevesinde bilgiye çevirir.
 - Dış dünyadan duyularla elde edilenler ham veriler, insan zihninde işlenerek enformasyona ve kodlanarak (sembolleştirilerek) kavramlara dönüştürülür (Tekeli, 2005).
- 1) Ham veri: Dış dünyadan duyularla elde edilmektedir.
 - 2) Enformasyon: Ham verilerin işlenmiş halidir.
 - 3) Kavram: Enformasyonun kodlanmış ve sembolleştirilmiş halidir.

Ham veri

Enformasyon

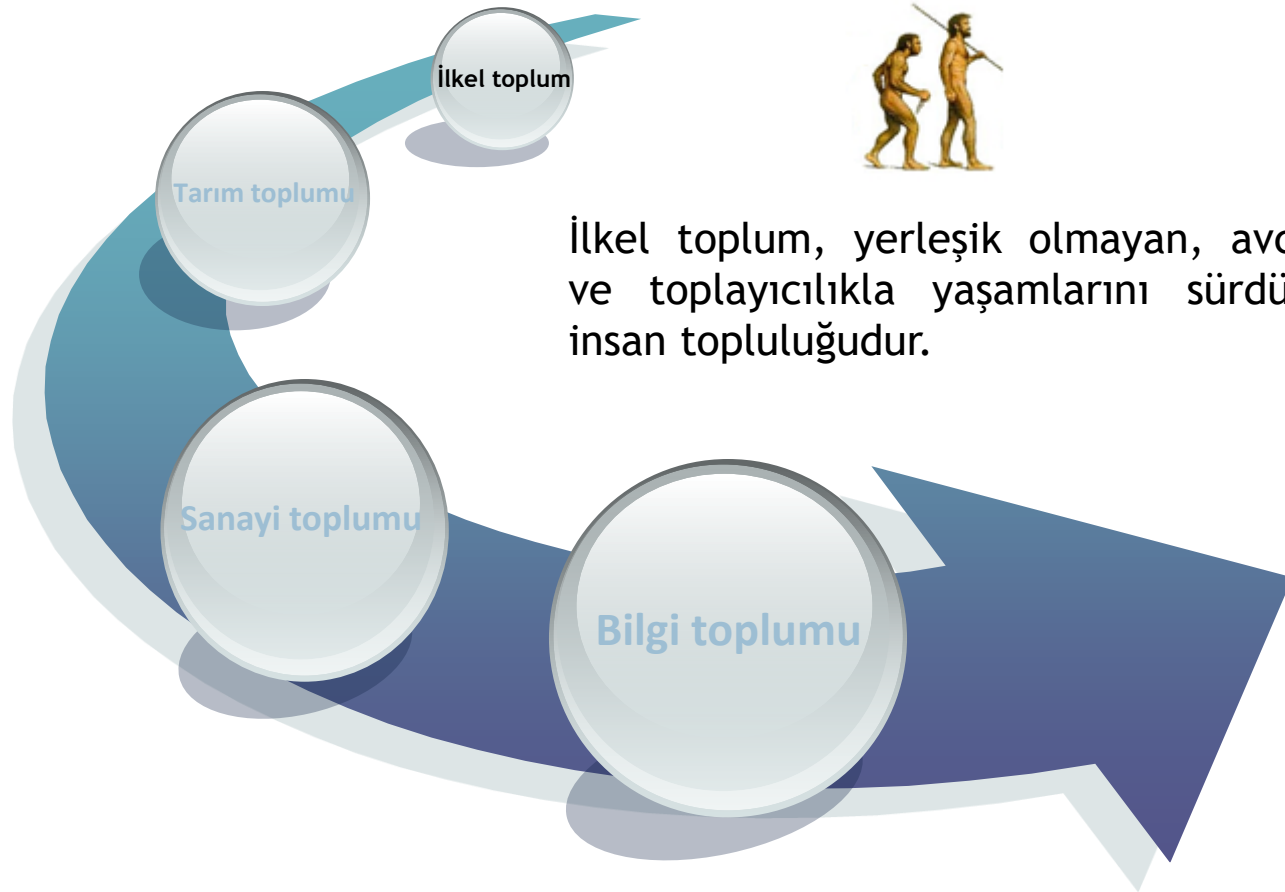
Kavram

- Dış dünyanın sembolleştirilerek algılanması, iki önemli sonuç doğurur:
 - 1. Soyutlama/kavramsallaştırma:** Kavram, nesnelere veya olayların ortak özelliklerini kapsayan ve bir ortak ad altında toplayan genel tasarımdır (mefhum, konsept, nosyon). Dış dünya, kavramlar yoluyla insan zihninde basitleştirilerek temsil edilir ve insanlar arası iletişim, bu yolla sağlanır.
 - 2. Bilgilerin nesiller arası aktarılabilmesi ve biriktirilebilmesi:** Bu, bilim ve teknolojinin sürekli gelişmesiyle mümkün olur.

- Birey, bilgiyi bir toplumda yaşamak suretiyle edinir, böylece **bilgi toplumsal olarak oluşur ve yayılır.**
- **Bilgi**, üretildiğinde belirli bir alanda ve sınırlı sayıda insanın bildiği bir şeydir. Yayılma süreciyle toplumun sahip olduğu bir bilgi halini alır ki bu durumda ortaya **kültür** çıkar.
- Bilginin oluşabilmesi için toplum düzeyinde dil yoluyla temsil edilmesi gerekir.
- Dil, sözel ve yazılı olarak bilginin aktarılmasına yardımcı olur ve kendi kendini düzene sokan bir sistem oluşturur.
- İletişim sayesinde bilgi birikimi; öğrenme yoluyla da bireyin yapabilme ve kullanabilme kapasitesi artar (Tekeli, 2005).

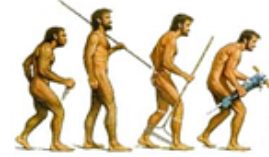
- Son yıllarda dünya, **bilgi değişiminin toplumsal faaliyette önemli ve çok etkili olduğu bir topluma(bilgi toplumuna) doğru bir geçiş yaşamaktadır** (Cardoso, 2006).
- Sanayi toplumundan bilgi topluma geçiş, ülkelerin bilim ve teknolojideki ilerlemelerinin bir sonucudur.
- Bilimsel ve teknolojik aşamaları tam olarak yaşamayan toplumların bilgi birikimini arttırması ve rasyonel düşünceyi hakim kılması beklenmedik bir durumdur.
- **Bilgi toplumuna geçiřin ön kořulu, sanayi toplumu/modern toplum olmaktır.**

İnsanlık, geçmişten günümüze ve dünyanın değişik bölgelerinde farklı toplumsal evrelere sahne olmuştur.

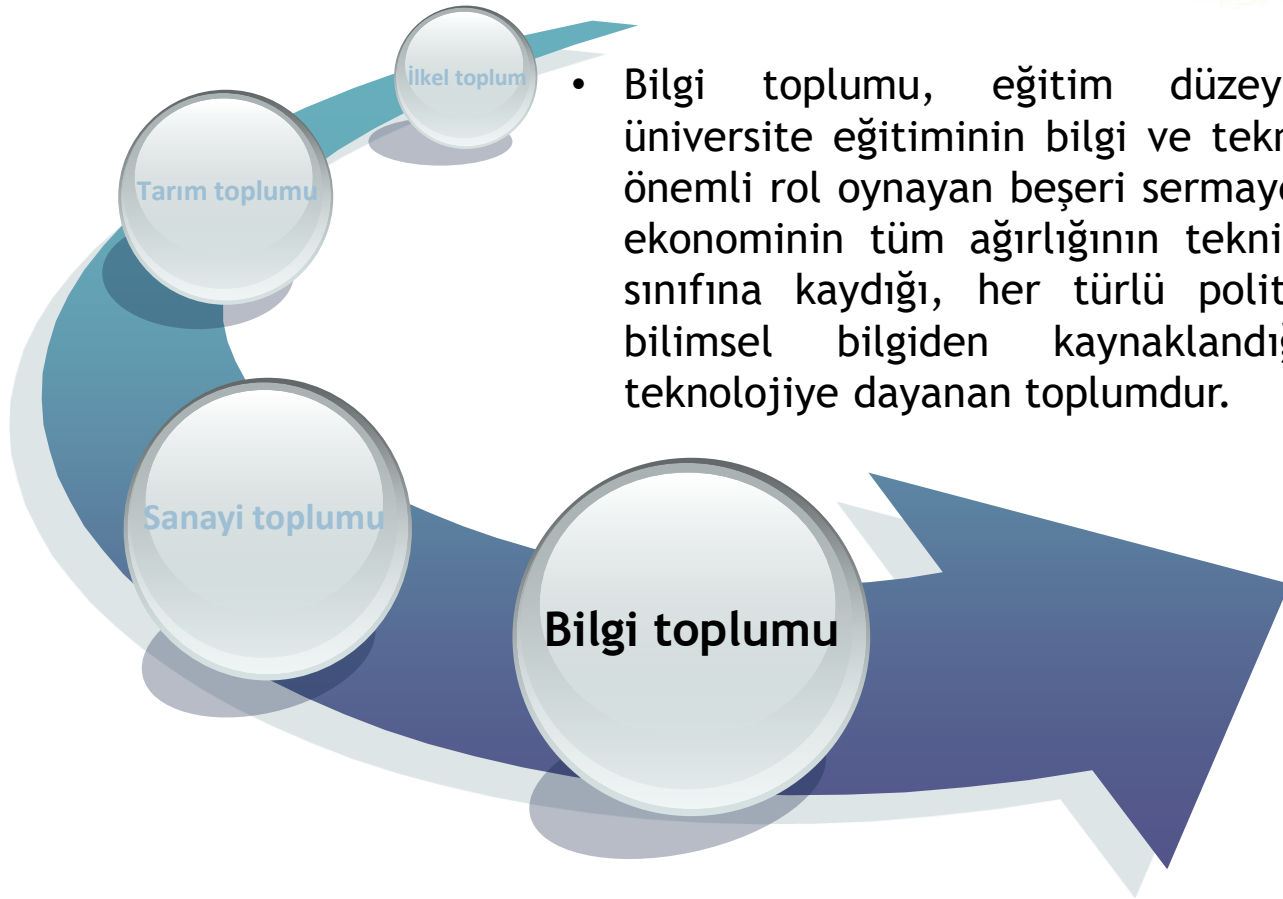

İlkel toplum, yerleşik olmayan, avcılık ve toplayıcılıkla yaşamlarını sürdüren insan topluluğudur.

Sanayi toplumu, 17nci yüzyıl sonlarında Avrupa'da sanayi devrimiyle ortaya çıkan, buhar gücünün ulaşım, madencilik ve imalatta kullanıldığı, sonra elektrik enerjisinin devreye girdiği, iki teknolojik gelişmenin yaşamı değiştirdiği, kentli ve modern toplum yapısıdır.

- Bilgi toplumu, eğitim düzeyinin yükseldiği, üniversite eğitiminin bilgi ve teknoloji üretiminde önemli rol oynayan beşeri sermayeyi güçlendirdiği, ekonominin tüm ağırlığının teknik ve araştırmacı sınıfına kaydığı, her türlü politika ve yeniliğin bilimsel bilgiden kaynaklandığı, entelektüel teknolojiye dayanan toplumdur.

Toplumsal Gelişme Evrelerinin Özelliklerinin Karşılaştırması: *Teknoloji*

Ölçüt	İLKEL TOPLUM	TARIM TOPLUMU	SANAYİ TOPLUMU	BİLGİ TOPLUMU
TEKNOLOJİ				
Enerji	İnsan enerjisi	Doğal enerji (insan, hayvan, rüzgâr)	Fosil yakıtlar (petrol, kömür)	Doğal enerji (güneş, rüzgâr) ve nükleer enerji
Malzemeler	Hayvan postu ve taşlar	Yenilenebilir kaynaklar (ağaçlar, pamuk, yün)	Yenilenemez kaynaklar (metal vb.)	Yenilenebilir kaynaklar (biyoteknoloji) ve seramik
Araçlar	Taştan yapılmış, kesme ve dövmeye yarayan araçlar	İnsan kaslarının kullanılmasını sağlayan (kaldıraç ve vinçler) ve doğal güçleri harekete geçiren (yelken, değirmen) araçlar	Emeğin yerine geçen makineler	Aklı geliştirici makineler (bilgisayar ve ilgili elektronik araçlar)
Üretim yöntemi	Yok	El sanatlarına dayalı üretim	Kurma, monte etme	Bilgisayar destekli robotlar
Ulaşım sistemi	Yürüme	At, araba, yelkenli gemi, tren	Kara, hava, deniz ve demir yolları, boru hatları	Uzay gemisi
Haberleşme sistemi	Konuşma	El yazımı	Basın, TV	Elektronik araçlarla sınırsız ve genişleyen bireysel iletişim

Kaynak: Crawford, 1991 aktaran Dura ve Atik, 2002: 56-57

Toplumsal Gelişme Evrelerinin Özelliklerinin Karşılaştırması: *Ekonomik Sistem*

Ölçüt	İLKEL TOPLUM	TARIM TOPLUMU	SANAYİ TOPLUMU	BİLGİ TOPLUMU
EKONOMİK SİSTEM	<ul style="list-style-type: none">• Toplayıcılık, avcılık, balıkçılık	<ul style="list-style-type: none">• Kendi kendine yeterli yerel bir ekonomi.• Piyasa değeri olmayan temel yiyecek maddelerinin üretimine dayalı ekonomik faaliyet.• Köy ekonomisi düzeyinde basit işbölümü.• Düzeyleri açıkça belirlenmiş sınırlı sayıda otorite (soylular, rahipler, askerler, köleler ve serfler)• Birincil kaynak: Toprak	<ul style="list-style-type: none">• Ulusal düzeyde kitlesel pazar ekonomisi• Temel ekonomik faaliyet, standart malların üretimi.• Sınırlı uzmanlık yeteneğine bağlı olarak karmaşık iş bölümü.• Standart iş kalıpları: Büyük hiyerarşik kurumlarda çok sayıda otorite.• Birincil kaynak: Maddi sermaye	<ul style="list-style-type: none">• Bütünleşmiş küresel ekonomi• Temel ekonomik faaliyet, üretici ve tüketicileri daha çok birleştiren bilgi hizmetlerinin üretimi• Çıkarlarını korumaya yönelik üyelerden oluşan küçük girişimciliğin örgütlenmesi• Birincil kaynak: Beşeri sermaye
SOSYAL SİSTEM	<ul style="list-style-type: none">• Küçük gruplar veya kabileler, aşiretler	<ul style="list-style-type: none">• Ailenin temel dayak olduğu büyük aile.• Seçkinlerle sınırlı kalan eğitim.	<ul style="list-style-type: none">• Çekirdek aile• Uygunluk, seçkinlik ve sosyal sınıf yapısının ön planda olduğu sosyal değerler.• Yetişkinlikte tamamlanan kitlesel eğitim	<ul style="list-style-type: none">• Bireyin merkezi konumda olduğu değişik aile/hane halkı tipleri• Çeşitlilik, eşitlik ve bireysellik temelli sosyal değerler.• Bireysel nitelik kazanan ve sürekli eğitim

Toplumsal Gelişme Evrelerinin Özelliklerinin Karşılaştırması: *Sosyal Sistem*

Ölçüt	İLKEL TOPLUM	TARIM TOPLUMU	SANAYİ TOPLUMU	BİLGİ TOPLUMU
<i>EKONOMİ</i>	<ul style="list-style-type: none">• Toplayıcılık, avcılık, balıkçılık	<ul style="list-style-type: none">• Kendi kendine yeterli yerel bir ekonomi.• Piyasa değeri olmayan temel yiyecek maddelerinin üretimine dayalı ekonomik faaliyet.• Köy ekonomisi düzeyinde basit işbölümü.• Düzeyleri açıkça belirlenmiş sınırlı sayıda otorite (soylular, rahipler, askerler, köleler ve serfler)• Birincil kaynak: Toprak	<ul style="list-style-type: none">• Ulusal düzeyde kitlesel pazar ekonomisi• Temel ekonomik faaliyet, standart malların üretimi.• Sınırlı uzmanlık yeteneğine bağlı olarak karmaşık iş bölümü.• Standart iş kalıpları: Büyük hiyerarşik kurumlarda çok sayıda otorite.• Birincil kaynak: Maddi sermaye	<ul style="list-style-type: none">• Bütünleşmiş küresel ekonomi• Temel ekonomik faaliyet, üretici ve tüketicileri daha çok birleştiren bilgi hizmetlerinin üretimi.• Çıkarlarını korumaya yönelik üyelerden oluşan küçük girişimciliğin örgütlenmesi• Birincil kaynak: Beşeri sermaye
<i>SOSYAL SİSTEM</i>	<ul style="list-style-type: none">• Küçük gruplar veya kabileler, aşiretler	<ul style="list-style-type: none">• Ailenin temel dayanak olduğu büyük aile• Seçkinlerle sınırlı kalan eğitim	<ul style="list-style-type: none">• Çekirdek aile• Uygunluk, seçkinlik ve sosyal sınıf yapısının ön planda olduğu sosyal değerler• Yetişkinlikte tamamlanan kitlesel eğitim	<ul style="list-style-type: none">• Bireyin merkezi konumda olduğu değişik aile/hane halkı tipleri• Çeşitlilik, eşitlik ve bireysellik temelli sosyal değerler• Bireysel nitelikli ve sürekli eğitim

Ölçüt	İLKEL TOPLUM	TARIM TOPLUMU	SANAYİ TOPLUMU	BİLGİ TOPLUMU
POLİTİK SİSTEM	<ul style="list-style-type: none"> Kabile/ veya aşiret yaşlılarının ve şefin kuralları çerçevesinde kabilelerin, aşiretlerin politik birim olması 	<ul style="list-style-type: none"> <i>Feodalizm:</i> Hukuk, din, sosyal sınıf ve politika doğuştan kazanılan otoriteye bağlı Aristokrasi kuralları geçerli Temel politik birim yerel topluluk 	<ul style="list-style-type: none"> <i>Kapitalizm ve Marksizm</i> Hukuk, din, sosyal sınıf ve politikayı sermaye mülkiyetine sahip olanların şekillendirmesi <i>Milliyetçilik (Ulus-devlet)</i> Temsili demokrasi veya diktatörlük biçiminde güçlü merkezi ulusal hükümet 	<ul style="list-style-type: none"> Küresel işbirliği Bilginin denetimi ve sahipliği için ulus üstü örgütlerin kurumsallaşması Katılımcı demokrasi
BİLİM ve DÜŞÜNCE SİSTEMİ	<ul style="list-style-type: none"> Dünyanın tamamen doğal haliyle gözlenmesi 	<ul style="list-style-type: none"> <i>Bilim temeli:</i> Matematik (cebir, geometri), astronomi. <i>Merkezi düşünce:</i> İnsanların üstün güçler, mistik görüş tarafından kontrol edildiğine inanılması. <i>Değer sistemi:</i> Doğayla uyum 	<ul style="list-style-type: none"> <i>Bilim temeli:</i> Fizik, kimya <i>Merkezi düşünce:</i> İnsanların rekabetçi bir dünyada ödül ve ceza sistemiyle kontrol edildiğine inanılması 	<ul style="list-style-type: none"> <i>Bilim temeli:</i> Kuantum elektronığı, moleküler biyoloji, biyoloji, çevresel bilimler <i>Merkezi düşünce:</i> İnsan yeteneklerinin sürekli artırılması (beynin bütünüyle düşünmesi) <i>Değer sistemi:</i> Kadına özgü değerlerin ön plana çıktığı bağımsız bireylerden oluşan bir toplumsal yapı

Toplumsal Gelişme Evrelerinin Özelliklerinin Karşılaştırması: *Bilim ve Değer Sistemi*

Ölçüt	İLKEL TOPLUM	TARIM TOPLUMU	SANAYİ TOPLUMU	BİLGİ TOPLUMU
<i>POLİTİK SİSTEM</i>	<ul style="list-style-type: none">Kabile/aşiret yaşlılarının ve şefin kuralları çerçevesinde kabilelerin/aşiretlerin politik birim olması	<ul style="list-style-type: none"><i>Feodalizm</i>: Hukuk, din, sosyal sınıf ve politika doğuştan kazanılan otoriteye bağlı.Aristokrasi kuralları geçerliTemel politik birim yerel topluluk.	<ul style="list-style-type: none"><i>Kapitalizm ve Marksizm</i>Hukuk, din, sosyal sınıf ve politikayı sermaye mülkiyetine sahip olanların şekillendirmesi<i>Milliyetçilik (Ulus-devlet)</i>Temsili demokrasi veya diktatörlük biçiminde güçlü merkezi ulusal hükümet	<ul style="list-style-type: none">Küresel işbirliğiBilginin denetimi ve sahipliği için ulus üstü örgütlerin kurumsallaşmasıKatılımcı demokrasi
BİLİM ve DEĞER SİSTEMİ	<ul style="list-style-type: none">Dünyanın tamamen doğal haliyle gözlenmesi	<ul style="list-style-type: none">Bilim temeli: Matematik (cebir, geometri), astronomiMerkezi düşünce: İnsanların üstün güçler, mistik görüş tarafından kontrol edildiğine inanılmasıDeğer sistemi: Doğayla uyum	<ul style="list-style-type: none">Bilim temeli: Fizik, kimyaMerkezi düşünce: İnsanların rekabetçi bir dünyada, ödül ve ceza sistemiyle kontrol edildiğine inanılması	<ul style="list-style-type: none">Bilim temeli: Kuantum elektronığı, moleküler biyoloji, çevresel bilimlerMerkezi düşünce: İnsan yeteneklerinin sürekli artırılması (beynin bütünüyle düşünmesi)Değer sistemi: Kadına özgü değerlerin ön plana çıktığı, bağımsız bireylerden oluşan bir toplumsal yapı

- “Bilgi toplumu, en temel meta konumundaki bilginin, küresel ölçekte yaşamın her alanında ve her geçen gün artan bir hızla sürekli aktığı ve arttığı; esneklik, çeşitlilik, yaratıcılık, yenilik gibi kavramların belirleyici olduğu; eğitilmiş bireyin ön plana çıktığı, etkileşim derecesi yüksek ve ağ yapısında bir toplum” olarak tanımlanır (Gültan, 2003).
- Bilgi toplumu;
 1. **Bilginin** her alanda yetkinlik ve gelişmişlik için vazgeçilmez değerde önemli bir **kaynak olduğunun farkında olan** ve bundan dolayı bilgiye kendiliğinden gereksinim duyan,
 2. Bilgi kaynaklarını ve bunlara **bilinçli erişimi bilen**,
 3. Eriştiği **bilgiyi eleştirel değerlendirebilen** ve özümseyerek kendi gerek ve gerçeklerine uygun biçimde yaşamına yönlendiren,
 4. **Değer yaratan ve üreten birey ve toplumu** ifade eder (Gürdal, 2004).

- Sanayi toplumunda doğal kaynaklar, emek ve sermaye, temel ekonomik kaynakları oluşturduğu halde; bilgi toplumunda temel ekonomik kaynağı bilgidir.
- Bilgi, kalkınmanın can damarı ve rekabetin vazgeçilmez unsurudur ve bilgi toplumunda stratejik kaynak, sermaye değil, bilgidir (Tonta ve Küçük, 2005).
- **Zenginlik yaratan esas faaliyetler, ne sermayenin üretime ayrılması, ne de emektir** (Bunların ikisi de 19. ve 20. yüzyıllara ait ekonomi teorilerinin temel unsurlarıdır). **Şimdi değer, verimlilik ve yenilik ile yaratılmaktadır ki bu ikisi, bilginin işe uygulanmasıdır** (Drucker, 1993: 18).
- Gelişmiş ülkelerin dışsattım ürünleri giderek daha fazla bilgi içeren ürünlerden oluşmaktadır (Tonta ve Küçük, 2005).
- Sanayi toplumundan bilgi toplumuna geçiş aşamasında ekonominin sektörel yapısı da değişmektedir. Klasik tarım, sanayi/imalat ve hizmet sektörüne, günümüzde “bilgi sektörü” eklenmiştir.
- Hizmet sektörünün büyümesi, temelde bilgi temelli işlerden kaynaklanmaktadır. OECD ülkelerinde çalışan işgücünün üçte birinden fazlası bilgi faaliyetlerinde istihdam edilmektedir.

- Reich (1992), yeni ekonomide çalışanları sınıflayarak üç temel gruba ayırır:
 - 1) Simgesel analistler / yaratıcı çalışanlar (Yeni ekonomide bilgiye dayalı yaratıcı işleri yapan kişilere büyük talep doğmuştur)
 - 2) Rutin üretim yapan işçiler (Makineleşme nedeniyle talepleri giderek azalmaktadır)
 - 3) Kişisel hizmetçiler

- Bilgi teknolojisi, bilginin belli amaçlarla iletilmesini, işlenmesini, saklanmasını ve bu işlevleri yerine getirecek yöntem, aygıt ve sistemlerin gerekli yazılımlarıyla birlikte geliştirilmesini sağlayan teknolojidir.
- Teknoloji, zaman, mekân ve coğrafi uzaklık sınırlamalarını ortadan kaldırır. Ses, görüntü, hareketli görüntü, veri biçimindeki bilgi aktarımlarını tek ve esnek bir ağ içinde bütünleştirir.
- Tasarım, üretim ve pazarlama alanlarında sistemli bir bütünlük sağlar:
 - a) Üretim birimlerinde, bilgisayar destekli tasarım (*CAD*), imalat (*CAM*) ve mühendislik (*CAE*) süreçleri,
 - b) Küresel ölçekte “Ürün Enformasyon Yönetimi”

- **Bilgi toplumunun ekonomik modeli, kişiselleştirmeye dayanır.**
- Bir ekonomide çeşitli mal ve hizmetlerin kişiselleştirilmiş olarak üretilmesi, zengin ve karmaşık bir toplumun göstergesidir (Tonta ve Küçük, 2005).
- Gelişen teknoloji, mal ve hizmetlerin kitlesele olarak kişiselleştirilmesine olanak sağlar.
- **Kitlesele kişiselleştirme;** (1) Müşterilerin istediği şeyi, onların istediği zamanda, yerde ve biçimde kârlı olarak sağlayabilme yeteneği, (2) Standart ve kitlesele bir üretim sistemiyle çeşitli ve çoğu zaman bireysel olarak kişiselleştirilmiş malları ve hizmetleri ucuza üretmek için esnek süreçlerin ve örgütsel yapıların kullanımınıdır (Hart, 1995).

- Yeni ekonomiyi eski ekonomiden ayıran temel farklar şunlardır:
- **Bilgi:** Yeni ekonomi, bir bilgi ekonomisidir. Malların ve hizmetlerin bilgisel içeriği önemli ölçüde artarken; tüketici fikirleri, bilgi ve teknoloji, mal ve hizmetlerin bir parçası olmaktadır. Yeni ekonomide ekonomiye ait artı değer, kas gücünden çok beyin gücüyle oluşturulmaktadır.
- **Dijitalleşme:** Yeni ekonomi, bir dijital ekonomidir. İnsanların haberleşmesi, yönetim kararlarının gönderilmesi, işletme faaliyetleri, fon değişimleri gibi uygulamalar dijital kodlamalar yardımıyla gerçekleştirilmektedir. Analog haberleşme araçları da (raporlar, toplantılar, telefon görüşmeleri, tasarımlar vb.) dijital kodlara dönüştürülerek (elektronik veri değişimi, dijital TV gibi) ilgililerin hizmetine sunulmaktadır.

- **Sanallık:** Bilgi, analog bilgiden dijitalle doğru dönüşürken fiziksel şeyler sanallaşmaktadır. Bu, ekonominin metabolizmasını, ekonomik faaliyetin doğasını değiştirmekte ve sanal şirketler, ortak girişimler, ticari işler artmaktadır. Yeni ekonomide teknolojik olarak verilerin sanal ortamda bulunması sonucu, sanal gerçeklik sistemlerine ve sanal geri besleme kullanımına yönelik talep artmaktadır.
- **Molekülleşme:** Ekonomik ve sosyal yaşamın bütün yönlerinde büyük ölçek, yerini molekülleşmeye bırakmaktadır. Emir-komuta hiyerarşisi kaybolmakta, ortak girişimlere dayalı moleküler yapı yerleşmektedir.

- **Entegrasyon/Bilgisayar ağları:** Yeni ekonomide bir organizasyon içinde ve organizasyonlar arasında bilgisayar ağı bağlantıları artmaktadır. Eskinin katı hiyerarşiye dayalı organizasyonların yerine birbirinden bağımsız ve modüler organizasyonların birleşmesi geçmektedir.
- **Aracı Kurumların Ortadan Kalkması:** Yeni ekonomide üretici ve tüketici arasında doğrudan iletişimin sağlanabilmesi nedeniyle, üretici ile tüketici arasındaki aracı kurumların önemi azalmaktadır.
- **Birleşme:** Yeni ekonomide belirleyici sektör; bilgisayarlaşma, haberleşme ve içerik endüstrisinin birleşmesinden oluşan ürünlerin sunulduğu sektördür. Eski ekonomideyse belirleyici sektörler olarak otomotiv ve tekstil dikkat çekmekteydi.

- **Yenilikçilik:** Yenilikçilik, ekonomi ve işletme faaliyetleri için belirleyici bir faktördür. Piyasada eğer çok iyi bir ürün geliştirildiyse; artık bir firmanın amacı, o ürünü ortadan kaldıracak, yeni bir ürünü ilk olarak üretmektir. Eğer bu yeni ürünü üreten ilk firma siz değilseniz, mutlaka başka bir firma bu yeniliği yapacaktır.
- **Mesafenin Kaybolması:** Tüketici ve üretici arasındaki mesafe belirsizleşmektedir. Yeni ekonomide her müşteri ürünler hakkında fikirlerini ve düşüncelerini hızlı ve aracısız bir şekilde üreticiye göndererek bir sonraki ürünün şekillenmesini sağlamaktadır.

- **Hız ve Zaman:** Yeni ekonomide, ticaret elektronik ortamda gerçekleştiği için piyasalarda alım-satım işlemleri ve işletmelerin faaliyetleri ışık hızında yapılmaktadır. Bilgiler, *on-line* iletilerek anında güncellenmekte, ürünlerin ömrü kısaltmakta ve önemli bir zaman ekonomisi yaratılmaktadır.
- **Küreselleşme:** Bilgi temel kaynak olunca ve bilgiye ışık hızında ulaşma gerçekleşince; ülke ekonomilerinin birbirleriyle etkileşimleri artmakta, dolayısıyla dünyada tüm ülke ekonomilerinin yer aldığı küresel bir ekonomik yapıya doğru olan eğilim hızlanmaktadır.
- **Uyumsuzluk:** Yeni ekonomide bilgi teknolojisine sahip olanlar ile olmayanlar arasındaki farklar ve mevcut klasik sistem ile bilgi sistemi arasındaki çatışmalar artmaktadır (Uzgören ve Kara, 2003).

DEĞİŞİM UNSURU	ESKİ EKONOMİ	YENİ EKONOMİ
Üretim ve Rekabet Alanı	Ulusal	Global
Örgütsel Yapı	Hiyerarşik-Bürokratik	Ağ Örgüsü, Şebeke
Üretim Yapısı	Kitlesel Üretim	Tam Zamanında Üretim, Esnek Üretim
Büyümenin Uyarıcıları	Sermaye, İşgücü	Yenilik, İcatlar ve Bilgi
Teknolojiyi Belirleyen Etmen	Makineleşme	Dijitalleşme
Karşılaştırmalı Üstünlüğün Kaynağı	Ölçek Ekonomisi, Düşük Maliyet	Kapsam Ekonomileri, Yenilik ve Kalite
Ar-Ge'ye Verilen Önem	Düşük, Orta	Yüksek
Diğer Firmalarla İlişkiler	Tek Başına Hareket Etme	İşbirliği, Ortaklık, Sinerji, Birleşme
İşgücü Politikasının Amacı	Tam İstihdam	Yüksek Reel Ücret
Gerekli Eğitim	Mesleki Diplomaya Yönelik	Yaşam Boyu Öğrenim
İstihdamın Doğası	İstikrarlı	Risk ve Fırsatlarla Dolu
Regülasyonlar	Kumanda ve Kontrol	Piyasa Araçlarına Dayalı, Esnek
Beşeri Sermaye	Üretim Odaklı	Müşteri Odaklı
İşgücü	Önemli	Daha Az Önemli
İşgücünün Yapısı	Belirli Bir Alanda Uzman	Bilgi, deneyim-Çok yönlü Beceri, Yenilikçi, Yaratıcı
Varlıkların Önemliliği	Maddi Varlıklar Görece Önemli	Gayri Maddi Varlıklar Görece Önemli
Sektörel Yapı	Tarım- Sanayi Sektörlü Ağırlıklı	Hizmet Sektörü Ağırlıklı

Kaynak: Oktay, Balkanlı ve Salepçioğlu, 2004: 160

- Cardoso, G. (2006). *The Media in the Network Society: Browsing, News, Filters and Citizenship*. Lisboa: Centre for Research and Studies in Sociology-CIES.
- Dura, C., Atik, H. (2002). *Bilgi Toplumu, Bilgi Ekonomisi ve Türkiye*. İstanbul: Literatür Yayınları.
- Drucker, P.F. (1993). *Kapitalist ötesi toplum*. Çev. Belkıs Çorakçı. İstanbul: İnkılap.
- Gültan, S. (2003). *Bilgi Toplumu Sürecinde Avrupa Birliği ve Türkiye*. Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Gürdal, O. (2004). Bilgi toplumu Geçitinde Bilgi ve/veya Bilgilenim Kültürü. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümünün Kuruluşunun 50.Yılına Armağan* içinde (s.51-64), Ankara.
- Uzgören, E., Kara, O. (2003). Yeni Ekonominin Üretim, Tüketim ve Piyasa Yapısı Çerçevesinde Olası Mikro Ekonomik Etkileri. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 8, 17-40. (<http://sbe.dpu.edu.tr/8/17.pdf>)
- Oktay, E., Balkanlı, A.O., Salepçioğlu, A. (2004). Bilgi Toplumunda Yeni Ekonominin Yansımaları ve E-dönüşüm Stratejisi., *Osmangazi Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, III.Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi Bildiri Kitabı* içinde, (s.155-166), Eskişehir.
- Reich, R.B. (1992). *The work of nations: Preparing ourselves for 21st century capitalism*. New York: Vintage Books.
- Tekeli, İ. (2005). Bilgi toplumuna geçerken farklılaşan bilgiye ilişkin kavram alanı üzerinde bazı saptamalar. *Bilgi Toplumuna Geçiş* içinde, (s.15-46), 2.Baskı, Ankara. Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları
- Tonta, Y. (1999). Bilgi toplumu ve bilgi teknolojisi. *Türk Kütüphaneciliği*, 13, 363-375.
- Tonta, Y. Küçük, M.E. (2005). Sanayi Toplumundan Bilgi Toplumuna Geçiş Sürecinde Temel Dinamikler. Genelkurmay Başkanlığı, Bilgi Çağı ve Teknolojik Gelişmeler Işığında Toplum, Yönetim, Yönetici ve Lider Yaklaşımları Uluslar arası Sempozyumu, 2-13 Mayıs 2005, İstanbul.
- Tonta, Y. Küçük, M.E. (2005). Main Dynamics of the Transition from Industrial Society to Information Society. In: *Proceedings of the Third International Symposium on "Society, Governance, Management and Leadership Approaches in the Light of the Technological Developments and the Information Age"* (İstanbul, May 12-13, 2005). (p. 3-16). Ed. Ali Erdinç. Ankara: The Turkish General Staff Directorate of Military History, Strategic Studies and Inspection Publications.
- Şen, İ., Karagöz, M. (2005). Türkiye'deki doğrudan yabancı sermaye yatırımlarının büyümeye ve ihracata etkisi. *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 50, 1063-1076. <http://www.iudergi.com/tr/index.php/sosyalsiyaset/article/viewFile/280/264>